

Dnr 096/14

Anmälan mot Expressen

Vad tidningen publicerade

Den 11 december 2013 hade Expressens löpsedel rubriken **Nya näthatare**, illustrerad av fyra porträttbilder utan namn.

Tidningens förstasida hade rubrikerna **Expressen avslöjar - Namn och bild - de skriver på Avpixlat. NYA NÄTHATARE**. Samma fyra porträttbilder återkom, nu med namn och en titel. Under en av bilderna stod det *"Jim Olsson"* Infällt i bilden fanns ordet *"docent"*,

Inne i tidningen var huvudrubriken **Nya näthatare**. Underrubriken löd **Kommunal chef, egna företagare och docent - Här är fler som hatar anonymt på Avpixlat**.

De fyra utpekade personerna hade fått var sin ruta på uppslaget. Rutan om Jim Olsson illustrerades med en bild från den konfrontation med honom som tidningen gjort. Konfrontationen var även filmad och utlagd på tidningens hemsida.

I bildtexten berättades att han var bosatt i Västra Frölunda, var docent i fysikalisk kemi och grundare av forskningsföretaget Arealia, där han fortfarande satt i styrelsen. Han skrev under namnet *"teoderic"* på sajter som Avpixlat, Exponerat och Fria Tider. Hans användarnamn var kopplat till hans egen jobbmejl, som också var officiell kontaktadress för företaget.

Texten berättade vidare att han skrev ofta och upprört om muslimsk invandring och om den svenska regeringen som tillät den:

"I alla civiliserade länder hade medborgarna kastat ut de ansvariga sju Quislingpartierna för deras dårhuspolitik."

Under en artikel med rubriken **Mer korruption när invandrare tar över Myndighetssverige** hade han kommenterat:

"Det svenska asylsystemet premierar bedragare med PUT (Permanent uppehållstillstånd. PO:s anm.). Självkligt svämmer det bedragare till Sverige."

Den antirasistiska författaren och debattören Lisa Bjurwald hade han avfärdat med beteckningen "idioten". Muslimer hade han beskrivit som "potentiella utpressare, kravmaskiner och allmänt besvärliga".

Han hade även skrivit att *"lyckliga Sverige finns inte mer"* och fortsatt med att välfärden rämnar medan *"islamisterna ber"* och *"kvinnorna skändas"*.

Andra yttranden på de nämnda sajterna som tillskrevs Jim Olsson var *"Inbördeskriget har redan startat"* och:

"Den totalt ansvarslösa massinvandringen måste kompletteras med återinförande av värnplikten. Endast militära insatser kan stoppa dessa vandaler som hänsynslöst utnyttjar en lamslagen befolkning, som inte kan försvara sig."

Därefter redogjordes kortfattat för vad som sagts när tidningen konfronterade Jim Olsson i hans hem.

Huvudartikeln konstaterade att bland de flitigaste skribenterna på sajter som Avpixlat, Exponerat och Fria Tider fanns flera personer som var chefer, företagare eller på annat sätt etablerade i samhället. Om Jim Olsson upprepades en del av de uppgifter som fanns i rutan om honom. Det var citaten som hävdade att inbördeskriget redan startat och att det krävdes ett återinförande av allmän värnplikt.

Materialet publicerades även på tidningens hemsida. Där återfanns dessutom texten från rutan i papperstidningen om Jim Olsson i en annan artikel med rubriken **Så säger de - fyra västsvenska näthatare.**

Utgivare Thomas Mattssons kommenterade publiceringen på sin blogg:

"Och de personer vi intervjuar nu tillhör inte bara den grupp anonyma användarkonton som skriver allra mest på Avpixlat, Exponerat och Fria Tider. De är också tydliga representanter för att den vanliga bilden av SD-sympatisörer och främlingsfientliga som unga, arga, misslyckade män inte alltid stämmer - bland de flitiga skribenterna på hatsajterna finns nämligen också personer som är väl etablerade i samhället."

Den 12 december 2013 publicerade tidningen en artikel med rubriken **16-åringen våldtäktshotades på Avpixlat.**

Texten handlade om en flicka som tillsammans med sin kompisar protesterat mot Sverigedemokraternas politik genom att skriva slagord på bergknallarna på Långholmen när Jimmie Åkesson skulle hålla ett tal där. De hade sedan hängts ut med namn och bild på Avpixlat och fått höra att de var fula och skulle våldtas

Nu fick hon för första gången, i Expressen, se ansiktena på några av dem som stod bakom hatet på Avpixlat. Hon citerades:

'Det är viktigt att folk får reda på om förtroendevalda skriver hot och grova personangrepp.

Samma citat återkom i en bildtext.

Det efterföljande uppslaget hade huvudrubriken **De vill ta till vapen**. Här citerades vad fem anonyma personer skrivit på de utpekade hatsajterna. I artikeln fanns en hänsyftning på publiceringen den 11 december:

"I går avslöjade Expressen ett antal av toppnamnen bland de mest produktiva, tongivande och brutala kommentatorerna på hatsajterna. Det visar sig vara väletablerade medelålders män med god ekonomi och social ställning."

Texterna publicerades även på hemsidan.

Den 13 december hade tidningens förstasida rubriken **Männen som näthatar kvinnor på Avpixlat**. En av de utpekade var Jim Olsson.

På insidan var huvudrubriken **Hatet mot kvinnorna**. I elva rutor presenterades vad olika män uttryckt om kvinnor anonymt på nätet. Sex av dem var identifierade, en av dem var Jim Olsson. Han beskrevs som en av de mest framträdande kommentatorerna på Avpixlat och citerades i ett omdöme om den antirasistiska debattören Lisa Bjurwald:

"Lisa Bjurwald är en babblande virrig vandrande katastrof Misslyckad redan på gymnasiet. "

Publicerades även på nätet.

I ett blogginlägg den 15 december skrev utgivaren Thomas Mattsson:

"Det hävdades att Expressen 'hängt ut privatpersoner' trots att den undersökande journalistiken i onsdags fokuserade på några bland det lilla, lilla fåtal som står för lejonparten av näthatet mot invandrare.

Expressens offentliggörande av totalt sexton (16) individer av de cirka 55 000 användarkonton från hatsajterna som ingår i underlaget, har också felaktigt använts som bevis på hotad integritet på nätet. Att retoriskt koppla den specifika granskningen av det som kan vara förtal eller hets mot folkgrupp, till helt

relevanta frågeställningar om spionorganen NSA:s och FRA:s massövervakning är intellektuellt ohederligt.

Den 17 december 2013 publicerade tidningen en rättelse. Den lød i sin helhet:

"Fel om näthatare. Jim Olsson i Västra Frölunda   r med över 4 800, publicerade kommentarer en tongivande kommentator på Avpixlat, Fria tider, samt andraforum på nätet. Expressen redovisade förra veckan hur han bland annat anklagar asylsökande och muslimer för att vara "bedragare " och potentiella utpressare " och att "'Välfärden rämnar " och Kvinnorna skändas medan "islamisterna ber". I Expressens artikel tillskrevs han dock dessutom felaktigt två andra kommentarer som skrivits av en annan kommentator på hatsajterna. Expressen ber om ursäkt för defelaktiga uppgifterna. Läs mer på www.expressen.se/om/expressen/expressen-rattar/"

På nätet fanns en mer omfattande rättelse. Den inleddes med en text som i sina huvuddrag var densamma som i papperstidningen. Här fanns emellertid specificerat vilka citat som felaktigt tillskrivits Jim Olsson. Det gällde påståendet om att "inbördeskriget redan startat " och önskemålet att återinföra v  rnpplikten för att med militära medel "Stoppa dessa vandaler som hänsynslöst utnyttjar en lamslagen befolkning som inte kan försvara sig".

I resten av n  tr  ttelsen lyfter tidningen fram nya citat som tillskrivs Jim Olsson. Hela följande kursiverade parti   r ur rättelsen:

"Jim Olsson har däremot i sina många kommentarer på hatsajterna återkommande målat bilden av en pågående konfrontation mellan svenskarna och invandrare, framför allt från muslimska länder. Han rasar bland annat mot en 'terrorv  g' som drar 'över hela landet' och där den 'enda gemensamma faktor är 'stor invandring av obedda, obeh  vda och oplacerbara muslimer. Terroristerna   r invandrade islamister och kriminella, stödda direkt och indirekt av rödgröna vänsterextremister somfotsoldater, quislingjournalister och quislingpolitiker.

Och: 'De sju quislingpartierna funderar säkert redan på hur skatten ska höjas. Invandringen av analfabeter, brottslingar, lycksökare m  fl oplacerbara måste fortsätta och helst   ka.

I andra kommentarer skriver han bland annat: 'Psykopaten Reinfeldt h  ll presskonferens om upploppen. Svt 2013-05-21. Han hyllade väldigt stolt massinvandringen av analfabeter, lycksökare, islamister och brottslingar.' Många moderater inser problemen men   r liksom Hitlers hantlangare f  r fega för att ta konsekvenserna och göra uppror mot psykopaten Reinfeldt.' 'De sju

quislingpartierna vill hålla svenskarna som slavar som glada ska söka arbete in i döden för attförsörja mångkulturella lycksökare.'

Och: 'Arbetsdiskriminering, Bostadsdiskriminering, Sjukvårdsdiskriminering, Bilbränder, Husbränder, Skolbränder, Burkor, Böneutrop, Moskeer, Islamister, Bomber, Skottlossningar, Terrorupplopp, Tiggarinvasion, Vägpirater, inbrottsvågor m. m m. m (komplettera gärna med fler exempel). Och värre blir det på alla dessa områden. Det vore konstigt om man inte reagerade någon gång.

Anmälan

Publiceringarna anmäldes av Jim Olsson. Han menade att publiceringen av hans namn saknade allmänintresse, att han blivit kränkt och grovt förtalad inför miljoner svenskar. Tidningen hade fabricerat en grov nidsbild och genom publiceringen förvandlat honom från okänd till ökänd.

I sin anmälan förde han sedan fram en rad argument för ovanstående hållning. Bland annat:

- Han hade aldrig haft politiska kontakter eller varit delaktig i opinionsbildande sajter.
- Han var en obetydlig, faktainriktad kommentator som det saknades skäl för att exponera.
- Expressen dominerande citat av honom hade tidningen tvingats ta tillbaka; krigskommentarerna var falska.
- Presentationen i tidningen förledde läsarna att tro att han var en samhällsfarlig brottsling.
- Han hade som person blivit synonym med näthat.
- Expressen anonymiserar till och med grova mördare, men han hade hängts ut.

Expressen hade tagit lösryckta delar av hans inlägg och på så sätt förvrängt innehållet. För att belägga detta gav han tre exempel:

Expressen hade skrivit:

"I alla civiliserade länder hade medborgarna kastat ut de ansvariga sju Quislingpartierna för deras dårhuspolitik."

Vad han faktiskt skrivit var följande:

"I alla civiliserade länder prioriterar man sina egna medborgare. I världsunika Sverige har nyanlända gräddfiler till höga direktpensioner, arbete, bostäder, lyxbidrag, fri sjukvård, fri tandvård mm. Trots dessa förmåner blir tacken

terrorangrepp mot ambulanser, brandmän, poliser, väktare mfl när de skyddar människor och egendom. I alla civiliserade länder hade medborgarna kastat ut de ansvariga sju Quislingpartierna för deras dårhuspolitik."

Expressen hade skrivit:

... muslimer ... potentiella utpressare, kravmaskiner och allm. besvärliga.

Vad han skrivit var:

"DO mfl gör att många företag undviker att anställa muslimer mm. Dessa betraktas som potentiella utpressare, kravmaskiner och allm. besvärliga: 'slöjor, burka och krav på böneraster 5 ggr per dag i speciella bönerum, utmattning pga fasta, krav på egen toalett allt kan hända.

Expressen hade vidare skrivit:

"... lyckliga Sverige finns inte mer. Välfärden rämnar ... islamisterna ber. Kvinnorna skändas."

I själva verket rörde detta sig om en sångtext han skrivit till schlageren **Lyckliga gatan**. Den korrekta texten löd:

"Det lyckliga Sverige finns inte mer. Välfärden rämnar och islamisterna ber. Ånglamarken skövlas och bilarna brinner. Kvinnorna skändas och pensionerna försvinner.

Angående publiceringen den 12 december med rubriken **16-åringen våldtäktshotades på Avpixlat** menade anmälaren att läsekretsen förleddes att tro att han, som tidigare utpekad näthatare, var del av hoten mot 16-åringen.

Samma dag publicerades artikeln **De vill ta till vapen**. Även här förleddes läsekretsen att tro att han hade den typen av åsikter.

Den 13 december publicerades **Hatet mot kvinnorna**. Här ansåg anmälaren att han orättmätigt inkluderades i en krets som bland annat menade att kvinnor förtjänar att våldtas eller *"få fitt.n lobotomerad "*.

Tidningen hade återgivit ett uttalande av honom angående Lisa Bjurwald, men även det var taget ur sitt sammanhang. Tidningen hade skrivit:

"Lisa Bjurwald är en babblande, virrig vandrande katastrof. Misslyckad redan på gymnasiet."

Vad han i själva verket skrivit var:

"Expotränade Lisa Bjurwald älskar censur, desinformation, urvalsförvrängning och propaganda. Lisa Bjurwald är en babblande virrig vandrande katastrof. Misslyckad redan på gymnasiet. Noll koll på källor när hon skriver och talar. Lisa Bjurwald på en Foresarrangerad debatt om liberal nationalism och nationell identitet. Från cirka 32 minuter in i filmen blir det riktigt intressant (<http://lbambuser.com/v/79842> 7) när Bjurwald trogen sin vanliga verklighetskontakt förklarar hur det ser ut i Bjuv: 'De har aldrig sett en muslim i hela sitt liv. Det är 100 procent vitt. Alla ser ut som jag.' Christoffer konstaterar, att det inte stämmer: 'Det finns t. o. m. en muslimskförening i Bjuv. Bönestund varje fredag.' "

Han hade inte kritiserat Lisa Bjurwald för att hon var kvinna utan för att hon som expert uttalade sig tvärsäkert utan att ha kontrollerat fakta.

När det gällde rättelserna vände han sig emot att den i papperstidningen inte angav vilka citat som felaktigt påståtts vara skrivna av honom.

Vad avsåg rättelsen på nätet vände han sig emot att tidningen upprepade uppgifter som han uppfattade som grovt förtal. Dessutom tillkom nya lögnar och fuskcitat i andra delen av rättelsen.

I Thomas Mattssons blogginlägg och framträdanden i Expressen-TV vände sig anmälaren mot att påståendena från tidningen om och om upprepades. Att han pekades ut som en av de mest aktiva på de nämnda sajterna och att han skulle vara en av dem som var *"flitig med att sprida främlingsfientlighet"*

Han underströk att Thomas Mattsson flera gånger lyft fram citatet om att inbördeskriget redan startat som särskilt allvarligt. Ett citat tidningen senare fått medge skrivits av någon annan.

Han vände sig även mot chefredaktörens svepande beskrivningar där de påstådda näthatarna önskade att flyktingbarn skulle dö, ifrågasatte Förintelsen eller försvarade Anders Behring Breivik. Anmälaren hade aldrig önskat att flyktingbarn skulle dö, ifråga om Förintelsen eller försvarat Breivik.

Ett särskilt problem med Expressens publiceringar var att de låg på nätet, vilket innebar att förtälet och kränkningarna av honom ständigt pågick.

Tidningens svar

Tidningen svarade genom sin ställföreträdande utgivare att det låg i den tidningsläsande allmänhetens intresse att Expressen bekantgjorde vilka som

deltog i spridningen av främlingsfientlighet. Det berodde på att de rasistiska och hätska utfallen på de utpekade sajterna utvecklats till ett betydande och problematiskt samhällsfenomen.

Intresset gällde inte bara de personer som spridit näthat och hade en partipolitisk tillhörighet. Expressen hade därför publicerat namn och bild på de personer som stod för de mest hänsynslösa och hätska kommentarerna. De tongivande personerna visade sig vara förtroendevalda politiker, chefer, företagare eller andra ekonomiskt och socialt etablerade personer med framträdande positioner i samhället. Anmälaren var en av dem.

Att hans namn och bild fanns med i Expressen berodde på de uppgifter som han själv spridit och som han själv hade ansvar för; rasistiska och kränkande inlägg på hatsajterna.

Anmälares kommentar

Eftersom inga andra medier skrivit om honom hade de bekräftat att det inte fanns något allmänintresse för honom som person.

Han hade inte skrivit krigskommentarerna, vilket tidningen tvingats rätta. Men artiklarna hade inte korrigerats förrän efter tre månader. I Google fanns fortfarande en version som inte var rättad.

Ytterligare skriftväxling

Tidningen vidhöll att publiceringarna varit viktiga ur ett samhällsperspektiv och att anmälaren inte lidit någon beaktansvärd publicitetsskada.

Anmälaren svarade att citaten i Expressen varit förfälskade, förvanskade och förvrängningar av vad han faktiskt skrivit.

PO:s bedömning

Näthat är ett problematiskt begrepp som är svårt att definiera och används för att beskriva många olika beteenden på nätet.

Ordet hat innebär att man visar stark motvilja eller avsky mot någon eller något. Begreppet näthat täcker detta, men har även kommit att beteckna andra företeelser, som starkt formulerat avståndstagande och kraftuttryck, hot eller smädelser riktade mot människor eller grupper. Allt samlas under uttrycket näthat.

Näthat kan vara rena elakheter privatpersoner emellan, som till exempel i det uppmärksammade fallet i Göteborg där unga personer smädat andra på Instagram. Mobbning på nätet.

Det kan vara kommentarer till tidningsartiklar eller krönikor där den oftast anonyme skribenten går från att kritisera artikelns innehåll till att kränka skribenten eller hota med olika former av våld eller sexuella övergrepp. Något som artikelförfattaren ska gjort sig förtjänt av enbart genom sina formuleringar eller åsikter.

En särskild form av näthat är fördomsfulla, hotfulla och fientliga utfall mot grupper som invandrare, i synnerhet muslimer. De utmålas som parasiter, av naturen kriminella, bedrägliga eller som terrorister och ett hot mot hela vårt samhälle.

Så gott som allt näthat har en gemensam nämnare: inläggen är anonyma.

Ur ett samhällsperspektiv är näthatet ett betydande problem.

Enskilda människor som angrips på detta sätt kan ta skada, bli rädda och ytterst avstå från att yttra sig i offentligheten. På så sätt trängs de som vill diskutera samhällsfrågor undan av dem som tar sig rätten att högljutt sprida fördomar och hot.

Att detta är en beskrivning som speglar vad som faktiskt pågår har ett stort antal utsatta människor vittnat om de senaste åren. När de uttryckt sina åsikter har det lett till besinningslösa attacker. Ett exempel är Expressens här anmälda artikel från den 12 december **16-åringen våldtäktshotades på Avpixlat**. Ett annat uppmärksammat exempel är SVT:s "Uppdrag granskning" som i februari 2013 innehöll vittnesmål från en rad kvinnor, verksamma i offentligheten, som berättade om det näthat de utsatts för.

Kärnfrågan i de anmälningar som lämnats in av Jim Olsson är namngivningen av honom. Inom det tryckfrihetsrättsliga området finns det en skyldighet för utgivare att skydda uppgiftslämnare som önskar vara anonyma.

Utanför detta område finns det inget sådant lagstadgat skydd. Vid tidpunkten för publiceringarna hade ingen av de påstådda hatsajterna ansökt om utgivningsbevis eller utsett en ansvarig utgivare.

Oavsett om mediet har utgivare eller inte, finns det inget som förhindrar att ett annat medium tar reda på vem uppgiftslämnaren är och avslöjar identiteten. Vilket är vad som har skett i det här fallet.

Allmänhetens Pressombudsman har dock inte till uppgift att undersöka om ett lagbrott har inträffat när anmälarens identitet avslöjades, utan om det är försvarligt ur etisk synpunkt.

Anonymitet är generellt sett en viktig möjlighet för enskilda att lämna uppgifter till allmänheten, till exempel via medier. Uppgifter som annars kanske aldrig skulle blivit avslöjade, eftersom uppgiftslämnaren kan vara rädd för repressalier.

Anonyma källor har därför alltid spelat en viktig roll i journalistiken. Watergateskandalens "Deep Throat" är kanske den mest kända.

Att använda nätets möjlighet till anonymitet för att hota, skrämma och sprida fördomar har emellertid inte något samhälleligt värde, utan får snarare ses som ett missbruk av yttrandefriheten. Då denna företeelse ökat i omfattning kan det ur ett pressetiskt perspektiv anses som rimligt att en tidning avslöjar personer som systematiskt ägnar sig åt näthat. Att allmänheten får veta vilka de är.

En komplicerande faktor är naturligtvis att ingen så kallad näthatare skulle beskriva sin verksamhet med det ordvalet. Av inläggen framgår att de ser sig som sanningssägare, ute för att rädda samhället från ett allvarligt hot, inte sällan från invandrare och muslimer. Det förhållandet i sig hindrar inte tidningen från att göra en annan bedömning.

Hade anmälaren varit en offentlig person, till exempel en folkvald politiker, hade allmänintresset i frågan etablerats redan av hans roll. I det här fallet är anmälaren en privatperson, vilket förändrar bilden något. Men att vara privatperson är inte i alla situationer ett skydd mot exponering i medierna.

För att bryta anonymiteten på nätet för en privatperson bör tidningen kunna visa att det är rimligt, att det finns skäl att exponera just den här personen. Exempel på sådana kriterier kan vara att personen är mycket aktiv som skribent - har klivit ut på samhällsdebattens arena, om än anonymt - och att det skrivna gäller just hot, hat, fördomar eller smädelser av enskilda. Det är den självpåtagna rollen som debattör och det utmanande innehållet i texterna som skapar allmänintresse.

I det här fallet har anmälaren varit en mycket aktiv skribent i många olika fora på nätet, inte minst de sajter Expressen pekar ut. Att anmälaren i mycket starka ordalag vänt sig mot invandrare och muslimer framgår av de citat Expressen publicerat. Anmälarens förtydliganden genom att sätta citaten i sitt sammanhang ändrar inte på bilden av vad texterna handlar om. Det finns inget att invända mot tidningens citatteknik.

Citaten innehåller även smädelser av skribenten Lisa Bjurwald, publicerade av Expressen den 13 december i artikeln om hat mot kvinnor. Anmälarens

fullständiga text visar att han kritiserar vad hon yttrat, men även skrivit det citat som Expressen valt att lyfta fram. Det citatet är inte ett angrepp på hennes åsikter, utan på henne som person.

Det är bra att Expressen i såväl tidningen som på nätet rättat att man tillskrivit anmälaren två citat som kommer från någon annan. Det hade ytterligare stärkt tidningens sak om den även i pappersutgåvan publicerat vilka citat det gällde.

I grunden ändrar inte tidningens fel det faktum att anmälaren är en mycket aktiv skribent, som i starka ordalag angriper såväl invandrare och muslimer som de politiker som gör invandringen möjlig. Det visas till exempel av de övriga citat som fanns i publiceringen den 11 december och de som lyfts fram i andra halvan av näträttelsen från den 17 december.

Artikeln från den 12 december om den 16-åriga flickan som hotats på Avpixlat nämner inte anmälaren och det hänvisas inte heller till hans person. De personer som flickan enligt artikeltexten får se publicerade bilder på, är folkvalda som anonymt ägnat sig åt näthat, inte privatpersoner.

Jag konstaterar även att anmälaren inför den första publiceringen, den 11 december, gavs möjlighet att kommentera uppgifterna i samband med att tidningens reportageteam sökte upp honom.

Sammantaget finner jag att anmälaren gått ut på en offentlig arena med starkt kontroversiella politiska åsikter. Det är ett agerande som gör det försvarligt att såväl återge anmälarens åsikter som avslöja hans identitet. Namnpubliceringen var försvarlig även med hänsyn till att han inledningsvis felaktigt tillskrevs två citat. Något som tidningen korrigerade.

Jag finner således inte skäl att kritisera tidningen. Ärendet avskrivs.

Stockholm den 5 september 2014

Ola Sigvarsson

Allmänhetens Pressombudsman, PO